

SACRUM ZIEMI DĘBSKIEJ

SACRUM ZIEMI DĘBSKIEJ

GMINA DĘBE WIELKIE

SACRUM ZIEMI DĘBSKIEJ

ISBN 978-83-932603-4-1

9 788393 269341 >

*Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Europa inwestująca w obszary wiejskie*

*Operacja mająca na celu zachowanie dziedzictwa historycznego regionu
poprzez wydanie albumu z obiektami architektury sakralnej pt. „Sacrum Ziemi Dębskiej”*

współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Osi 4 Leader Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013

SACRUM ZIEMI DĘBSKIEJ

2013r.

Redakcja:

Krzysztof Kalinowski
Bogdan Kuć
Piotr VASCO Wasilkowski

Współpraca:

Stanisławowskie Towarzystwo Historyczne
Muzeum Ziemi Mińskiej
Stowarzyszenie „Przyjazne Dębe”

©Copyright by: Gmina Dębe Wielkie,
Bogdan Kuć,
Piotr VASCO Wasilkowski

Autorem wszystkich zdjęć do wydawnictwa jest Piotr VASCO Wasilkowski

Wydawca:

Gmina Dębe Wielkie
05-311 Dębe Wielkie
ul. Strażacka 3
www.debewielkie.pl

Projekt graficzny i skład:

Anna Woźnica

Druk:

Drukarnia HISTORYCZNA
ul. Dobra 26
00-344 WARSZAWA
www.historyczna.com.pl

„W publikacji wykorzystano mapę turystyczną powiatu mińskiego
wydaną przez PTTK O/ Mińsk Mazowiecki i wydawnictwo kartograficzne Compass (2011r.)”

ISBN 978-83-932693-4-1

*Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Europa inwestująca w obszary wiejskie*

*Operacja mająca na celu zachowanie dziedzictwa historycznego regionu
poprzez wydanie albumu z obiektami architektury sakralnej pt. „Sacrum Ziemi Dębskiej”
współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Osi 4 Leader Programu
Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013*

Przez całe wieki na terenie Polski powstawały budynki i budowle zarówno świeckie jak i sakralne. Liczne zawirowania historii sprawiły, że do dnia dzisiejszego przetrwały tylko nieliczne zabytki architektury świeckiej. Zabytki sakralne dzięki opiece i ochronie zarówno duchowieństwa jak i wiernych w dużej części przetrwały do dzisiaj. Przez lata powstawały wciąż nowe obiekty kultu religijnego i choć nie wszystkie można nazwać perełkami architektury, to przecież każdy z nich wyraża głęboką wiarę fundatorów i budowniczych. Każdy krzyż – symbol Chrystusa ukrzyżowanego, każda kapliczka, kaplica czy kościół ma swoją własną historię w której jak w zwierciadle można zobaczyć historię zarówno najmniejszej komórki społecznej jaką jest rodzina jak i większej populacji – historię regionu bądź państwa. Dębskie krzyże były często następstwem kolejnych bitew i potyczek - oznaczały miejsce pochówku żołnierzy poległych w powstaniu listopadowym 1831r. i późniejszych działaniach powstańczych i wojennych aż po II wojnę światową. Wiele z tych miejsc świętych powstało jako dziękczynienie, dar błagalny bądź obraz pokuty za poczynione zło.

Najbardziej okazałym obiektem architektury sakralnej na ziemi dębskiej jest neogotycki kościół parafii rzymsko – katolickiej pod wezwaniem św. Apostołów Piotra i Pawła w Dębem Wielkim. Świątynia została wybudowana staraniem mieszkańców w pierwszej dekadzie XX wieku według projektu znanego architekta Józefa Piusa Dziekońskiego. Jednym z najstarszych obiektów jest drewniany krzyż w Dębem Wielkim przy ul. Pustelnickiej pamiętający czasy Powstania Listopadowego.

Album Sacrum Ziemi Dębskiej jest fotograficznym zapisem dziedzictwa sakralnego na początku drugiej dekady XXI wieku. Wydawnictwo ma przybliżyć i zachować dla przyszłych pokoleń historię istniejących obiektów sakralnych na terenie gminy Dębe Wielkie i upamiętnić ich fundatorów. Obrazy zaniedbanych kapliczek i krzyży wołają o zainteresowanie mieszkańców, którzy często kilkakrotnie mijają świadków wiary nie zwracając uwagi jak bezwzględny czas obraca świętość w ruinę.

Zapisu obrazu sacrum dokonał fotograf - Piotr VASCO Wasilkowski – mieszkaniec gminy Dębe Wielkie. Historię wysłuchał od mieszkańców i przelał na papier historyk z zamiłowania – Bogdan Kuć - związany z gminą Dębe Wielkie mieszkaniec sąsiedniej gminy. Dzięki autorom powstał kolejny świadek ludzkiej wiary nadziei i miłości.

*Krzysztof Kalinowski
Wójt Gminy Dębe Wielkie*

SPIS TREŚCI

7
KĄTY GOŹDZIEJSKIE

16
WALERCIN

22
CIĘCIWA

27
PORĘBY

33
GORZANKA

37
OLESIN

46
RYSIE

52
CYGANKA

60
ALEKSANDRÓWKA

62
OSTRÓW KANIA

69
CHOSZCZÓWKA DEBSKA

71
DĘBE WIELKIE

86
KOBIERNE

89
CHOSZCZÓWKA RUDZKA

94
CHOSZCZÓWKA STOJECKA

102
CHROŚLA

108
GÓRKI

116
RUDA

122
BYKOWIZNA

124
TERESŁAW

127
CELINÓW

139
JĘDRZEJNIK

Kąty Goździejewskie

Krzyż metalowy przy skrzyżowaniu z drogą do Chobotu, w części wsi zwanej „Jerzaki” ufundowany przez Kazimierza Jackiewicza syna Jana.

Pierwszy krzyż drewniany ufundowany został przez Jana Władysława Rogalę i Jana Jackiewicza w latach 1946 - 1947.

Materiał na krzyż (dąb) ofiarował Pan Rogala, który to też wykonał krzyż.

Kąty Goździejewskie

Kąty Goździejewskie

Według przekazów ustnych okolicznych mieszkańców początkowo w tym miejscu stały trzy drewniane krzyże (prawdopodobnie choleryczne), które ze starości rozpadły się. Około 1920 roku Franciszek i Julianna Wieczorek z domu Drózdź, właściciele gruntu na którym stały krzyże, postawili w tym miejscu jeden nowy krzyż również drewniany. Poza tym przy krzyżu zasadzono dwie topole. Około 1963 r. stary krzyż drewniany został zastąpiony nowym wysokim, również drewnianym, wykonanym przez stolarza z Chobotu Henryka Matuszewskiego. Fundatorami tego krzyża byli Jan i Genowefa Wieczorek z domu Krusiewicz. W 1978 roku w czasie zwózki zboża, krzyż został przewrócony i złamany, niestety nie nadawał się do naprawy. 10 sierpnia 1978 roku złamany krzyż, który nie nadawał się do naprawy, Jan Wieczorek syn Franciszka zastąpił nowym krzyżem tym razem metalowym. Jednocześnie usunięto rosnące przy krzyżu dwie topole.

Kąty Goździejewskie

Kąty Goździejewskie

Kapliczka ufundowana przez Adama Odolaka i jego żonę Annę z Jerzaków w 1937 roku, jako wotum błagalne o zdrowie dla ich dzieci. Od roku 1926 do roku 1938 urodziło im się 8-ro dzieci z czego 7-ro zmarło mając od kilku godzin do jednego roku życia.

Kąty Goździejewskie

Kąty Goździejewskie

Krzyż drewniany przy polnej drodze w lesie, przed mostem stoi w miejscu starego krzyża drewnianego, który rozpadł się ze starości. Obecny krzyż na którym widnieje data 27 V 1981 r. ufundował Jan Jackiewicz.

Kąty Goździejewskie

Kąty Goździejewskie

Kapliczka skrzynkowa umieszczona na desce między dwoma brzoźami z figurą Chrystusa Frasobliwego. Figurka zakupiona w Krakowie (w Sukiennicach) w 2005 r. Całość wykonana przez obecnych właścicieli posesji.

Kąty Goździejewskie

Kąty Goździejewskie

Kapliczka ze szkła z figurką Matki Boskiej ufundowana około 1985 r. przez Antoniego i Zofię Szymanowskich. Postawiona w ogródku jako „symbol wiary”.

Kąty Goździejewskie

Kąty Goździejewskie

Kapliczka na „Główkach” wybudowana prawdopodobnie w latach dwudziestych XX wieku. Przez lata kapliczką opiekowała się Ludwika Głowka siostra Mariana Głowki. Kilka lat temu kapliczka została odnowiona i ogrodzona przez Sabinę Szubę.

Kąty Goździejewskie

Kąty Goździejewskie

Kapliczka w formie grotty z figurą Matki Boskiej Różańcowej, ufundowana została przez Wandę i Mieczysława Piotrkowiczów w 2007 r. Kapliczka wybudowana jest na placu fundatorów przy granicy z Walercinem.

Kąty Goździejewskie

Kąty Goździejewskie

Krzyż na „Miśkach”. Pierwszy krzyż drewniany ufundowany został przez młode małżeństwo, Franciszka Kaniewskiego i jego żonę Mariannę z Wieczorków w 1901 roku jako wotum błagalne o szczęśliwe pożycie małżeńskie. W 1983 roku Franciszka Kaniewska ufundowała nowy, tym razem metalowy krzyż ale postawiła go około 20 metrów dalej w obecne miejsce.

Według przekazów ustnych, pod górką na rozdrożu dróg, niedaleko obecnego krzyża pochowanych zostało dwoje żydowskich dzieci. W czasie wojny Żydzi ukrywali się w lesie za Białą Górą (obecnie rozkopana). Dzieci przyszły do pobliskich zabudowań po żywność. Zauważył je przejeżdżający niemiecki patrol motocyklowy i zastrzelił. Mieszkańcy Kątów pochowali je we wspomnianym miejscu.

Kąty Goździejewskie

Walercin

Krzyż metalowy z 1972 r. ufundowany przez mieszkańców Walercina w miejsce starego drewnianego krzyża, który stał w tym miejscu od 1905 roku.

Walercin

Kapliczka ufundowana przez Antoniego Kielczyka około 1955 r.

Walercin

Walercin

Pierwszy krzyż drewniany ufundowany został przez osiedlających się tu mieszkańców w 1945 r. Wcześniej ta część wsi zwana Nowym Walercinem nie była zabudowana. Obecny krzyż metalowy pochodzi z 1994 r.

Walercin

Krzyż drewniany ufundowany przez Stanisława i Stefana Wieczorków w 2007 r. w miejsce starego krzyża również drewnianego, zniszczonego przez czas. Pierwszy krzyż ufundowany został przez Stanisława Wieczorka, ojca wyżej wspomnianych mieszkańców Walercina w 1932 r. Na starym krzyżu był wryty napis
„BOŻE BŁOGOSŁAW NAM I NASZEJ SKIBIE ROLNEJ, WSZYSTKIM NASZYM TRUDOM DLA OJCZYZNY WOLNEJ”.

Walercin

Walercin

*Kapliczka ufundowana przez mieszkańców Walercina w 1961 r. Na kapliczce widnieje napis:
„MATKO NAJŚWIĘTSZA BŁOGOSŁAW NASZEJ WIOSCE 1961 R.”*

Walercin

Krzyż drewniany na górze z 2005 r.

Cięciwa

Cięciwa

Kapliczka z czerwonej cegły ufundowana przez Jana Biernackiego w 1951 r. Kapliczkę budował murarz z Cyganki Piotr Siporski. Prace murarskie prowadzono w nocy, ponieważ ówczesne władze nie zezwalały na tego rodzaju czynności, czyli budowę kapliczek i stawiania nowych krzyży. Wyświęcona została przez ks. Tomaszczyka proboszcza parafii Pustelnik. Obecnie kapliczka jest w bardzo złym stanie i wymaga pilnych prac renowacyjnych.

Cięciwa

Figurka Matki Boskiej w Kapliczce ufundowanej przez Jana Biernackiego
w 1951 r.

Cięciwa

16a

Cięciwa

Józef Buczek i Marianna Biernacka pobrali się w styczniu 1907 r. Urodziło im się kilkoro dzieci. W 1914 roku wybuchła wojna, Józef został zmobilizowany do wojska i wysłany na front, gdzie dostaje się do niewoli. Powraca do domu dopiero w pierwszej połowie 1921 r. Po powrocie funduje wysoki drewniany krzyż na swojej ziemi jako wotum dziękczynne za szczęśliwy powrót do domu. Niedaleko krzyża w latach 30-tych XX wieku, ufundowana została przez Wacława i Agnieszkę Biernackich kapliczka, w miejscu śmierci Franciszka Biernackiego (brata Wacława), która nastąpiła w maju 1931 r. Kilka lat temu Edward Biernacki gruntownie odnowił kapliczkę oraz wykonał nowe, metalowe ogrodzenie. Ufundował również nowy metalowy krzyż w miejsce starego drewnianego, który przewrócił się ze starości.

Cięciwa

Cięciwa

Cięciwa

Cięciwa

Krzyż przy skrzyżowaniu szosy Pustelnik-Dębe Wielkie z szosą do Porąb. Pierwszy krzyż drewniany ufundował Wojciech Biernacki około 1880 r.

Gdy krzyż spróchniał, drugi postawił Stanisław Biernacki. Krzyż dotrwał do 2008r. Nowy krzyż tym razem metalowy ufundowany został przez rodzinę Biernackich w 2008 r. Postawiony został bliżej szosy.

Cięciwa

Poreby

Krzyż metalowy przy granicy z Walercinem. Pierwotnie stały tu trzy krzyże drewniane. Środkowy był wysoki, dwuramienny, choleryczny i dwa mniejsze po bokach. Postawione zostały w czasach panowania epidemii cholery, w 1831 roku albo 1854 r. Po latach spróchniały. Od roku 1946 stał już tylko jeden krzyż drewniany, który w 1998 r. został zastąpiony nowym, tym razem metalowym krzyżem. Ufundowany został przez rodziny: Tkaczyków, Zychów i Wieczorków, które opiekują się krzyżem do dziś

Poreby

Poreby

Kapliczka na tak zwanym „Ogniwku”, ufundowana w latach 1865-1870 przez Franciszka i Agnieszkę Jackowiczów jako wotum błagalne o łaskę, błogosławieństwo i opiekę dla całej rodziny. Około 1903-1904 roku, synowie Jana Jackowicza: Wiktor i Józef zasadzili przy kapliczce dwa kasztany, które nazwano ich imionami. Kasztany rosną do dnia dzisiejszego i chronią kapliczkę konarami, niczym parasolem. W 2008 roku kapliczka została odnowiona przez Henrykę Buczek, córkę Józefa Jackiewicza.

Poreby

Poreby

Kapliczka na „Ogniwku”.

Poreby

21 a

Poreby

Krzyż metalowy ufundowany przez Józefa Jackiewicza w latach 1974-75. Krzyż ten postawiono w miejsce starego krzyża drewnianego, spróchniałego ze starości. Pierwszy krzyż ufundował Antoni Jackiewicz około 1850 roku. Krzyż ten był wielokrotnie wkopywany w ziemię w miarę jak próchniała jego dolna część, aż zupełnie rozpadł się ze starości.

Poreby

Krzyż metalowy wyglądem przypominający wiatrak.

Pierwszy drewniany krzyż ufundował na początku XX wieku Adam Jackiewicz. Krzyż spróchniał ze starości. Obecny krzyż ufundowali i postavili bracia Stanisław i Antoni Jackiewiczowie w 1975 r. Niestety Stanisław nie doczekał poświęcenia krzyża, gdyż w czasie jego budowy zmarł.

W 2013 roku krzyż odnowiono a wokół niego stanął drewniany płotek.

Poręby

Poreby

Kapliczka ufundowana przez Jana Piekuta w 1948 r.

Poreby

Krzyż metalowy przy granicy z Walercinem, ufundowany przez Piotra Grzelaka około 2005 r.

Gorzanka

Gorzanka

Krzyż drewniany przy granicy z Cyganką, według przekazów ustnych pochodzi z czasów panowania epidemii cholery. Dokładnej daty nie udało się ustalić.

Gorzanka

Kapliczka ufundowana i wybudowana przez Jana Książka w 1960 r.

Gorzanka

Gorzanka

Krzyż metalowy przy drodze polnej, ufundowany przez Teofila Jackiewicza w 1981 r.

Gorzanka

Krzyż drewniany przy ul. Ekologicznej 9 na prywatnym gruncie Andrzeja Malesy. Poprzedni krzyż, również drewniany pochodził prawdopodobnie z lat 20-tych XX wieku i stał po przeciwnej stronie drogi na polu p. Michalskiego z Cezarowa. W 1944 r. został ścięty na opał przez radzieckich żołnierzy na wysokości około 70 cm. Nie było krzyża około 10 lat. Około 1954-55 r. Gustaw Malesa wraz ze swoim krewnym Stanisławem Malesą ufundowali nowy dębowy krzyż i postavili go w obecne miejsce. Krzyż poświęcił ks. Krajewski w czasie kolędy bez świadków aby nie drażnić ówczesnej władzy. Przy poświęceniu była tylko Zofia Malesa.

Olesin

Olesin

Krzyż na kamiennym cokole ufundowany w 1922 roku przez Wojciecha Mirosa, umiejscowiony na granicy Olesina i Cisia. Do jego budowy wykorzystano pocisk artyleryjski z 1920 r. Jest to grubsza część krzyża znajdująca się u nasady.

Olesin

Olesin

Olesin

30 a

Olesin

Kapliczka przy ul. Pałacowej ufundowana w drugiej połowie XIX wieku, przez ówczesnego właściciela pobliskiego dworu.

Olesin

Kapliczka przy skrzyżowaniu ulic: Armii Krajowej i Długiej pochodzi prawdopodobnie z początku XX wieku.

Olesin

Olesin

Kaplica dworska z końca XIX wieku ufundowana przez ówczesnego właściciela majątku Olesin ks. Stefana Zarębę. Kaplica wybudowana została na wysepce znajdującej się na środku stawu na planie ośmiokąta. Ksiądz Zaręba odprawiał w kaplicy mszę dla okolicznych mieszkańców. Gdy w latach 1906-1913 wybudowano w Dębem Wielkim kościół, ks. Zaręba został jego pierwszym proboszczem. W 2002 roku, kaplica została wyremontowana przez obecnego właściciela.

Olesin

Krzyż metalowy ufundowany przez mieszkańców Olesina Dużego w 1984 r. w miejsce starego krzyża drewnianego, bardzo starego i zniszczonego przez czas. Na cementowej płycie widnieje data poświęcenia krzyża, 16 VI 1984 r.

Olesin

Olesin

Kapliczka przy ul. Staropolskiej 66, ufundowana przez Andrzeja Izdebskiego w 2010 r.

Olesin

Kapliczka przy ul. Staropolskiej 82, ufundowana przez Andrzeja Jackiewicza w 1998 r.

Olesin

Rysie

Krzyż drewniany na górze za siedliskiem Jana Kobzy.
Krzyż prawdopodobnie pochodzi z czasów Powstania Listopadowego.

Rysie

Rysie

Krzyż metalowy ufundowany przez Michała Siporskiego w 1972 r., w miejsce starego, spróchniałego krzyża dębowego, ufundowanego przez Antoniego Lamparskiego prawdopodobnie w latach 80-tych XIX wieku.

Rysie

Rysie

Dwa drewniane krzyże na „Kobzowym Polu”, pierwszy z 1986 r. a drugi z 1997 r. Wcześniej stały tu trzy krzyże, które pochodziły z czasów Powstania Listopadowego. Według przekazów zarówno źródłowych jak i ustnych pochowano tu część żołnierzy polskich z 2 pułku strzelców pieszych, poległych w potyczce z wojskami rosyjskimi w dniu 18 lutego 1831 r.

Rysie

Rysie

Rysie

39 a

Rysie

Kapliczka ufundowana przez Józefa Kobzę w 1948 r. W 2008 r. odnowiona przez Jana Kobzę.

Rysie

Krzyż metalowy ufundowany przez Mariannę Komorzycką w 1993 r., w miejsce starego krzyża drewnianego.

Rysie

Cyganka

Kapliczka z białej cegły ufundowana przez Władysława Krusiewicza w 1984 r.

Cyganka

Cyganka

Pierwszy krzyż drewniany ufundowany prawdopodobnie przez Józefa Kucia syna Jana i Marianny z Książków około 1880 r. Stał około 500 metrów dalej w kierunku zachodnim. Tuż przed wojną w wyniku komasacji gruntów i zmiany ich własności krzyż został przeniesiony w obecne miejsce przez Jana Kucia syna Józefa. Z powodu jego zniszczenia przez czas, w roku 1994 Tadeusz Lipiński ufundował nowy krzyż, tym razem metalowy, który stoi do chwili obecnej.

Cyganka

Cyganka

Kapliczka ufundowana przez Wiesławę Ostrowską w 1991 r.

Cyganka

Cyganka

Cyganka

44 a

Cyganka

Miejsce spoczynku polskich żołnierzy z batalionu ppłk A. Wolskiego poległych w potyczce z Rosjanami w dniu 18 lutego 1831 roku. Pochowano ich we wschodniej części wsi w zbiorowej mogile, na której ustawiono krzyż. W czasie budowy linii kolejowej Tłuszcz-Pilawa w latach 1896-1897, krzyż ten został przeniesiony około 50 metrów na zachód na obecne miejsce.

Podczas odkopywania krzyża znaleziono jaszczyk tatarski z różnymi kosztownościami (prawdopodobnie monety i biżuteria). Człowiek, który odkopał skarb ufundował drugi krzyż i postawił go obok krzyża powstańczego. Około 1930 roku, do dwóch wcześniej wspomnianych krzyży dostawiono trzeci, który stał wcześniej w rejonie dzisiejszych zabudowań K. Gniado i H. Mrozewicza. Ponieważ krzyż ten był zupełnie spróchniały, zrobiono nowy ale postawiony został w nowe miejsce (możliwe, że pochodził również z czasów Postania Listopadowego i dlatego został tam postawiony). Od tamtego czasu stoją trzy krzyże.

Cyganka

Cyganka

Kapliczka z czerwonej cegły w pobliżu torów kolejowych, ufundowana przez Wiktorię i Adama Krusiewicza w 1916 r. Mieli oni jedną córkę Mariannę, która wyszła za mąż za Pawła Konowrockiego w 1916 r. Aby nie zaginęło nazwisko Krusiewicz rodzice Marianny wybudowali kapliczkę, na której pod drzwiczkami była tablica z następującym napisem: *FUNDATORZY – WIKTORIA I ADAM KRUSIEWICZ – 1916 R.*

Niestety tablica zaginęła przed wielu laty.

Cyganka

Cyganka

Figura św. Floriana we wnęce ściany remizy OSP Cyganka ufundowana przez druhów z Cyganki w 1996 r.

Cyganka

Pierwszą kapliczkę z czerwonej cegły ufundowała około 1960 roku Stanisława Kowalczyk. Wybudowana została przez murarza Podstawkę z Żukowa. Niestety cegła była słabej jakości i po 30 latach z powodu złego stanu została rozebrana przez Józefa Kucia i Mirosława Siporskiego, którzy w 1990 roku wybudowali w tym samym miejscu nową, obecnie istniejącą kapliczkę.

Cyganka

Aleksandrówka

Kapliczka ufundowana przez mieszkańców w latach dwudziestych XX wieku.

Aleksandrówka

Aleksandrówka

Krzyż przy ul. Długiej. Pierwotnie krzyż stał w miejscu tymczasowego cmentarza żołnierzy rosyjskich poległych podczas walk w Dębem Wielkim 17 sierpnia 1920 r., który znajdował się po północnej stronie szosy przy przejeździe kolejowym. Była to jedna duża zbiorowa mogiła. Ilość pochowanych żołnierzy rosyjskich jest nieznana. Wszyscy oni zostali ekshumowani po roku 1922 i przewiezieni z honorami na cmentarz parafialny w Dębem Wielkim. Eskortą honorową był Szwadron 7 Pułku Ułanów Lubelskich z Mińska Mazowieckiego. Pochowani zostali w zbiorowej mogile na niepoświęconej części cmentarza. Krzyż przestawiony został na drugą stronę ulicy. W 2012 roku stary spróchniały krzyż został zastąpiony nowym drewniany ufundowanym przez mieszkańców Aleksandrówki. Postawiony został kilkanaście metrów dalej w kierunku zachodnim. Przy krzyżu umieszczono tablicę upamiętniającą poległych polskich żołnierzy. Poświęcenie nowego krzyża i tablicy miało miejsce 18 sierpnia 2012 r.

Aleksandrówka

Ostrów Kania

Kapliczka ufundowana przez Henrykę Dobosz w 2004 r.

Ostrów Kania

Ostrów Kania

Krzyż upamiętniający zmarłych z ran powstańców styczniowych z oddziału majora Józefa Jankowskiego, który po potyczce z wojskami rosyjskim pod Górkami w dniu 25 maja 1863 r. przeszedł na północną stronę traktu brzeskiego. Oddział Jankowskiego udał się następnie w rejon Chobotu i Michałowa. Pierwszy krzyż stał na mogile zmarłych powstańców która znajdowała się około 20 metrów dalej w kierunku północnym. Stary spróchniały krzyż zastąpiono nowym, który ufundowano w 1990 r. i postawiono w obecne miejsce

Ostrów Kania

Ostrów Kania

Kapliczka ufundowana przez Pawła i Anielę Bitschanów, którzy często przyjeżdżali do Ostrów Kani (dawna nazwa Ostrowo) na wczasy. Paweł Bitschan był właścicielem znanej warszawskiej odlewni liter, medalików i figur kościelnych.

Na kapliczce umieszczono tablicę z następującą treścią:

*„U nóg twoich Maryo matko Boga błagając o litość szukamy ukojenia trosk naszych.
Ofiara A. P. Bitschanów, Ostrowo 1902 r.”*

Ostrów Kania

Ostrów Kania

Oto notka biograficzna Pawła Bitschana zamieszczona w Kurierze Kolejowym po jego śmierci w 1903 r. „Ś. P. Paweł Bitschan urodzony w 1842 r. otrzymał średnie wykształcenie w Warszawie, przyczem chwile wolne od zajęć szkolnych wypełniał praktycznymi zajęciami w fabryce ojca swego egzystującej od 1828 r. Po skończeniu nauk oraz praktyki zawodowej pod światłem kierunkiem Rodzica swego ś. p. Paweł Bitschan wyjechał za granicę celem doskonalenia się w obranym fachu, a powróciwszy po kilku latach do kraju objął kierunek fabryki wspierany radami ojca, po śmierci którego przejął ją na własność i zapobiegliwością, pracą i gruntowną znajomością swego zawodu znakomicie rozwinął. W krótkim też czasie fabryka Bitschana zasłynęła jako jedna z pierwszorzędných przedsiębiorstw przemysłowych nie tylko w kraju ale i po za jego granicami. W umiłowanym przez siebie zawodzie pracował długo, aż sterany chorobą zmuszony był na zawsze opuścić zajmowaną placówkę. Zmarły osierocił żonę i syna. Ś. P. Paweł Bitschan żonaty był z Wilkopolnką Anielą Urbańską (ze znanej rodziny Garczyńskich), którą poślubił w 1885 r. zacnego i prawego charakteru oraz szlachetnej duszy Ś. P. Paweł Bitschan cieszył się szeroką sympatią i popularnością we wszystkich niemal warstwach naszego miasta, toteż trumnie jego towarzyszył żal szczery i serdeczny.”

Ostrów Kania

Ostrów Kania

Kapliczka ufundowana przez Stanisława Biernackiego w latach trzydziestych XX wieku. Niedaleko kapliczki do lat siedemdziesiątych XX wieku stał drewniany krzyż.

Ostrów Kania

Ostrów Kania

Kapliczka skrzynkowa z wizerunkiem Matki Boskiej Częstochowskiej, odlanym na metalowej tabliczce, zawieszona na starej akacji. Początkowo metalowa tabliczka wisiała na sędziwej sosnie, która rosła na górze piaskowej na terenie folwarku Łaszczyn. Wisiała tak długo aż w dużej części zarosła. Około 1960 r. ówczesni działacze postanowili usunąć kłującą w oczy Matkę Boską Częstochowską i ścieli starą sosnę. Dzięki życzliwej osobie tabliczka została ocalona i umieszczona w małej kapliczce skrzynkowej, która została zawieszona na prywatnej posesji na obecnym miejscu.

Ostrów Kania

Ostrów Kania

Krzyż drewniany z 1901 roku ufundowany prawdopodobnie przez ówczesnych właścicieli Ostrów Kani i postawiony tuż przy granicy z Dębem Wielkim.

Tabliczka z datą 1901 odlana została prawdopodobnie w odlewni Pawła Bitschana. Obok krzyża znajduje się kapliczka ufundowana przez Wojciecha Gańko i jego syna Roberta wybudowana w 1994 r.

Ostrów Kania

Choszczówka Dębska

Kapliczka ufundowana w 1966 roku w miejscu tragicznej śmierci Kazimiery Sadowskiej
jaka miała miejsce w dniu 12 lipca 1965 r.

Obecnie wewnątrz kapliczki nie ma żadnej figurki.

Choszczówka Dębska

Choszczówka Dębska

Krzyż metalowy ufundowany przez mieszkańców w 1995 r. w miejsce starego krzyża drewnianego, który stał w tym miejscu od 1920 r.

Choszczówka Dębska

Dębe Wielkie

Kościół pod wezwaniem św. Apostołów Piotra i Pawła.
Wzniesiony w latach 1905-1908 według planów architekta Józefa Piusa Dziekońskiego. Kościół trzynawowy posiada trzy ołtarze. Do fundacji kościoła przy współudziale miejscowych parafian przyczynił się hr. Starzeński. Dekretem z dnia 9 kwietnia 1913 r. parafię erygował biskup K. Ruskiewicz wikariusz kapitulny Archidiecezji Warszawskiej. Przed wybudowaniem kościoła stał w tym miejscu wysoki drewniany krzyż z figurą Chrystusa Ukrzyżowanego naturalnej wielkości. Krzyż usunięto a figurę umieszczono na krzyżu opisanym na str. 83. Po wybudowaniu kościoła figurę Chrystusa przeniesiono do kościoła aby zapobiec jej niszczeniu pod wpływem warunków atmosferycznych.

Dębe Wielkie

Dębe Wielkie

Figurka Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej stojąca na placu przykościelnym.

Dębe Wielkie

Dębe Wielkie

Krzyż misyjny postawiony na placu przykościelnym na pamiątkę Misji Świętych, które miały miejsce w dniach 2-9 maj 1993 r. Na krzyżu umieszczona jest również tabliczka upamiętniająca Misje Święte z roku 2007. Misje te przeprowadzili ojcowie Pallotyni w dniach od 30 września do 7 października.

Dębe Wielkie

Dębe Wielkie

Figurka św. Józefa ufundowana przez ks. Jerzego Mackiewicza proboszcza parafii Dębe Wielkie w 2008 r.

Dębe Wielkie

Dębe Wielkie

Krzyż metalowy ufundowany przez władze samorządowe w 1998 roku na mogile żołnierzy 4-tego pułku piechoty (Czwartaków) w miejsce starego krzyża drewnianego zniszczonego przez czas. Przy krzyżu na kamieniu umieszczono tabliczkę z napisem:

*„ŻOŁNIERZOM POWSTANIA LISTOPADOWEGO IV PUŁKU PIECHOTY
POLEGŁYM W DNIU 31.03.1831 R. CZEŚĆ ICH PAMIĘCI. WŁADZE
SAMORZĄDOWE GMINY DĘBE WIELKIE, CZERWIEC 1998 R. MIESZKAŃCY.”*

Dębe Wielkie

Dębe Wielkie

Kapliczka ufundowana przez Leokadię i Stanisława Rogulskich w 1931 r. przy stojącym w tym miejscu starym drewnianym krzyżu, który mógł pochodzić z czasów Powstania Listopadowego. Przy kapliczce zasadzono dwa kasztanowce. Krzyż stał jeszcze w latach 40-tych XX wieku. W 1945 r. kapliczka została rozbита przez radziecki samochód, lecz wkrótce została odbudowana. W 2004 roku wycięto rosnące przy kapliczce kasztanowce. W ubiegłym roku kapliczka została odnowiona.

Dębe Wielkie

Dębe Wielkie

Krzyż drewniany przy dawnym budynku szkoły podstawowej, przy ul. Warszawskiej.

Dębe Wielkie

Dębe Wielkie

Krzyż drewniany z czasów Powstania Listopadowego przy ścianie garażu opisany na str. 79.

Dębe Wielkie

Dębe Wielkie

Trzy metalowe krzyże na mogiłach polskich i rosyjskich żołnierzy poległych w bitwie pod Dębem Wielkim w dniu 31 marca 1831 r. ufundowane przez Jana Gańko i Józefa Kowalczyka w 1982 r. Wcześniej stały w tym miejscu dwa drewniane stare krzyże, bardzo zniszczone a trzeci po drugiej stronie ul. Pustelnickiej. Zamiast nich postawiono trzy nowe metalowe w jednym miejscu. Lecz krzyża stojącego po drugiej stronie ulicy nie usunięto, ponieważ był w lepszym stanie niż pozostałe.

Dębe Wielkie

Dębe Wielkie

Krzyż misyjny drewniany na cmentarzu parafialnym. Widnieje na nim napis:
Misje Święte 24-30 V 1953.

Dębe Wielkie

Dębe Wielkie

Krzyż misyjny drewniany na cmentarzu parafialnym. Widnieje na nim napis:
Misje Święte 2007 XX SAC.

Dębe Wielkie

Dębe Wielkie

Figurka Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej ufundowana przez Janinę i Ryszarda Jackiewiczów w 1987 r. w intencji opieki nad podróżnymi w rejonie przejazdu kolejowego.

Dębe Wielkie

Dębe Wielkie

Krzyż metalowy ufundowany przez mieszkańców w latach osiemdziesiątych XX wieku. Poprzedni krzyż drewniany stał w tym miejscu prawdopodobnie od czasów Powstania Listopadowego.

Dębe Wielkie

Dębe Wielkie

Kapliczka wybudowana w 2007 r. przy ul. Armii Krajowej.

Dębe Wielkie

Dębe Wielkie

Kapliczka przy ul Kościelnej 33, ufundowana przez Zofię i Stanisława Piotrkowiczów w intencji zdrowia dla nowonarodzonego wnuczka. Kapliczkę z cegły cementówki wybudował w 1959 r. Jan Zagórski. W 1988 r. wyremontowana i otynkowana przez Piotra Piotrkowicza.

Dębe Wielkie

Kobierne

Krzyż metalowy na mogile żołnierzy polskich z czasów Powstania Listopadowego poległych w walce z Rosjanami w dniu 18 lutego 1831 r.

Kobierne

Kapliczka ufundowana przez Jana Skolimowskiego w 1959 r. jako wotum dziękczynne za szczęśliwy powrót z wojny.

Kobierne

Kobierne

Kapliczka zwieńczona metalowym krzyżem, na którym widnieje data 4 września 1907 r.

Kobierne

Choszczówka Rudzka

Szklana kapliczka z figurą św. Floriana ufundowana przez dh Janusza Dudka w 1988 r. przy wjeździe do sadu.

Choszczówka Rudzka

Choszczówka Rudzka

Metalowy krzyż z datą 4 września 1907 r.

Choszczówka Rudzka

Choszczówka Rudzka

Po północnej stronie szosy stoi biała kapliczka zwieńczona metalowym krzyżem z datą 4 września 1907 r. Świadek bitwy z bolszewikami w 1920 r. Przy tej kapliczce 17 sierpnia stały polskie karabiny maszynowe i goniły ogniem uciekających bolszewików.

Choszczówka Rudzka

78 a

Choszczówka Rudzka

Pierwszy krzyż drewniany ufundował w latach 80-tych XIX wieku Franciszek Karpiński. Krzyż ten stał około stu lat. W 1983 r. stary spróchniały krzyż został usunięty a w jego miejsce Witold Bartnicki ufundował nowy krzyż metalowy.

Choszczówka Rudzka

Choszczówka Rudzka

Kapliczka ufundowana przez Krystynę i Mariana Nalazków w 2008 r.
na posesji pod numerem 14.

Choszczówka Rudzka

Choszczówka Stojecka

Na pierwszym planie krzyż metalowy ufundowany przez Waldemara Komodę w 1999 r. na placu nowopowstającego ośrodka duszpasterskiego.

Na drugim planie kaplica pod wezwaniem Świętego Józefa, Opiekuna Świętej Rodziny wybudowana w latach 2001 -2007, należąca do parafii pod wezwaniem św. Antoniego z Padwy w Mińsku Mazowieckim.

Nowo wybudowaną kaplicę w dniu 19 marca 2007 r. poświęcił ks. prałat Jan Byrski proboszcz parafii pod wezwaniem św. Antoniego z Padwy.

Choszczówka Stojecka

Choszczówka Stojecka

Kapliczka na placu przykościelnym.

Choszczówka Stojecka

Choszczówka Stojecka

Kapliczka ufundowana przez Zbigniewa Wróbla w 2011 r. Wcześniej kilka metrów w kierunku południowym rosła stara lipa na której wisała mała kapliczka skrzynkowa. Pochodziła ona prawdopodobnie z lat dwudziestych lub trzydziestych XX-tego wieku. W międzyczasie była kilkakrotnie wymieniana na nową. W czasie przebudowy drogi, lipa została usunięta.

Choszczówka Stojecka

Choszczówka Stojecka

Kapliczka ufundowana wspólnie przez mieszkańców wioski w 1959 r.

Choszczówka Stojecka

Choszczówka Stojecka

Krzyż metalowy na wysokim cokole z początku XX wieku

Choszczówka Stojecka

Choszczówka Stojecka

Krzyż metalowy ufundowany przez Waldemara Komodę około 1998 r.
w miejsce starego krzyża drewnianego.

Choszczówka Stojecka

Choszczówka Stojecka

Krzyż metalowy na górze w pobliżu pomnika żołnierzy września.
Wcześniej stał w tym miejscu krzyż drewniany.

Choszczówka Stojecka

Choszczówka Stojecka

Krzyż metalowy ufundowany przez Krystynę i Mariana Padzik w latach 90-tych XX wieku, w miejsce starego krzyża drewnianego.

Choszczówka Stojecka

Chrośła

Kościół parafialny pod wezwaniem Bł. Honorata Koźmińskiego, wybudowany w latach 1992-1999.

Chrośła

Chrośła

Krzyż drewniany postawiony w 1990 roku, na placu nowo tworzącego się ośrodka duszpasterskiego. Na krzyżu umieszczono mosiężną tabliczkę upamiętniająca misje święte, na której widnieje napis:

„PAMIĄTKA MISJI ŚWIĘTYCH 2. 10. – 10. 10. 2010 R. O. REDEPTORYŚCI.”

Chrośła

Chrośła

Kapliczka na placu przykościelnym.

Chrośła

Kapliczka ufundowana przez Józefa Ładno około 1945 r.

Chrośla

Chrośła

Kapliczka skrzynkowa wykonana przez Józefa Garbeckiego i Zbigniewa Malinowskiego około 1967 r., w miejsce starego krzyża drewnianego, zniszczonego przez czas.

Chrośła

Chrośla

Krzyż metalowy ufundowany przez mieszkańców Chrośli w 1958 r. w miejsce starego krzyża bardzo spróchniałego. Na krzyżu widnieje napis:

”OD POWIETRZA, GŁODU, OGNIA I WOJNY WYBAW NAS PANIE R.P. 1958.”

Chrośla

Górki

Krzyż metalowy ufundowany przez Henryka i Marię Sadownik w 2003 r.

Górki

Kapliczka w części wsi zwanej Hutną Górą, wybudowana w 1888 r. przez zięcia rodziny Kwiatkowskich pochodzącego z Warszawy. W środku znajduje się figura Matki Boskiej Różańcowej. Kapliczka przed kilkoma latami została gruntownie odnowiona.

Górki

Górki

Kapliczka ufundowana przez mieszkańców wioski w 1959 r.
Wybudował ją L. Knypek.

Górki

Kapliczka ufundowana przez mieszkańców Górek w 2003 r.
Wcześniej stała w pobliżu kapliczka konstrukcji słupowej, malowana na biało, przykryta czterospadowym dachem z małą wnęką. Wybudowana została w 1934 r.
Gdy wybudowano nową kapliczkę, stara została rozebrana.

Górki

Górki

Kapliczka w formie wielostopniowego cokołu zwieńczona metalowym krzyżem, ufundowana w 1916 r.

Górki

Figurka św. Floriana w szklanej gablocie zawieszona na ścianie budynku remizy, ufundowana przez druhow z OSP Górki w 1999 r.

Górki

Górki

Krzyż metalowy z 2006 r.

Górki

Krzyż wykonany z lastriko, ufundowany przez mieszkańca Górek o nazwisku Woźnica w 1970 r., jako wotum dziękczynne za ocalenie z wypadku samochodowego.

Górki

Ruda

Początkowo rosła tu stara lipa na której umieszczona została mała skrzynkowa kapliczka. W latach 70-tych XX-ego wieku drzewo zostało ścięte. Myśliwi z miejscowego koła łowieckiego postawili w tym miejscu krzyż drewniany, który stoi do dziś i na nim zawiesili skrzynkową kapliczkę. Przed kilku lat wybudowano obok nową kapliczkę z cegły klinkierowej.

Ruda

Krzyż-kapliczka ufundowana przez Stanisława Izdebskiego w 1951 r.

Ruda

Ruda

Figurka św. Floriana ufundowana przez drużów z OSP Ruda w 2004 r.

Ruda

Ruda

Stary krzyż drewniany ufundowany przez hrabiego Mariana Starzeńskiego w 1932 r.

Ruda

Ruda

Kapliczka datowana na początek XX –ego wieku, na planie kwadratu zwężającego się ku górze, zwieńczona metalowym krzyżem. Wybudowana została przy drewnianym moście, który znajdował się w tym miejscu do lat 50-tych XX-ego wieku.

Ruda

Ruda

107a

Bykowizna

Krzyż drewniany ufundowany przez mieszkańców Bykowizny przy granicy z wsią Gamratka. Na krzyżu widnieje napis: „Dnia 25 IV 1938 R.”

Bykowizna

Bykowizna

Krzyż drewniany przy granicy z Rudą ufundowany przez mieszkańców Bykowizny w 1994 r.

Bykowizna

Terestaw

Dwa krzyże przy skrzyżowaniu dróg. Drugi metalowy ufundowany przez mieszkańców w 2003 r.

Terestaw

Dwa krzyże przy skrzyżowaniu dróg. Pierwszy drewniany ufundowany przez mieszkańców wioski w 1947 r.

Terestaw

Terestaw

Kapliczka ufundowana przez Mariannę Woźniak-Sarniak w 2010 r.

Terestaw

Celinów

Krzyż betonowy ufundowany w latach 30-tych XX-ego wieku przez sołtysa Gałazkę.
W dniu św. Rocha, 16 sierpnia święcono przy krzyżu bydło.

Celinów

Celinów

Krzyż metalowy w miejscu rozstrzelania przez Niemców trzech mężczyzn (prawdopodobnie AK-owców) w czasie II Wojny Światowej.

Celinów

Figurka Matki Boskiej Niepokalanej na cokole ufundowana przez Kazimierza Kuźmę.

Celinów

Celinów

Krzyż drewniany ufundowany przez Kazimierza Chłopika w 1993 r.
w miejsce starego, zniszczonego przez czas.

Celinów

Celinów

Krzyż drewniany ufundowany przez mieszkańców wioski w 1938 r.

Celinów

Celinów

Krzyż drewniany ufundowany przez Antoniego Gałązkę w 1983 r.,
w miejsce starego bardzo spróchniałego

Celinów

Kapliczka wybudowana w pierwszym dwudziestoleciu XX-ego wieku.

Celinów

Celinów

Kapliczka ufundowana przez Aleksandrę i Aleksandra Grzędę w 1994 r.

Celinów

Krzyż metalowy na wielostopniowym cokole z początku XX-go wieku.

Celinów

Celinów

Kapliczka skrzynkowa na brzozie ufundowana przez Jerzego Ładnowskiego w 1979 r.

Celinów

Krzyż metalowy przy skrzyżowaniu dróg.

Celinów

Celinów

Kapliczka ufundowana przez Władysława Szubińskiego w 1961 r.

Celinów

Jędrzejnik

Kapliczka w formie kolumny, zwieńczona metalowym krzyżem,
z drugiej połowy XIX-go wieku.

Jędrzejnik

Jędrzejnik

Kapliczka ufundowana przez Mariannę i Władysława Tkacz w 1992 r.

Jędrzejnik

Jędrzejnik

126a

Jędrzejnik

Krzyż metalowy przy granicy z wsią Zamienie, ufundowany przez Zdzisława i Sabinę Możdzonek w 1992 r.

Jędrzejnik

- SACRUM ZIEMI DĘBSKIEJ**
- † krzyż wolnostojący
  - δ kapliczka wybudowana po 1959 roku
  - ⊕ kapliczka wybudowana do 1960r.
  - ⊕ kościół
  - ⊕ kościół zabytkowy
  - 100 numer obiektu widoczny na zdjęciu

